

هسته‌ای و غنی‌سازی بهانه است

به مناسبت چهلمین روز شه‌ای جنگ تحمیلی ۱۲ روزه رژیم صهیونیستی برضد ملت ایران، مراسم بزرگداشت این شه‌دا از طرف رهبری در حسینیه امام خمینی (ره) و با حضور خانواده‌های شه‌دا و قشرهای مختلف مردم و همچنین با حضور جمعی از مسئولان برگزار شد. رهبری تأکید کردند: «آنچه که دشمنان به عنوان هسته‌ای و غنی‌سازی و امثال این‌ها، حقوق بشر و این چیزها می‌گویند بهانه است و ملت ایران به توفیق الهی دین خود را و دانش خود را رها نخواهد کرد.»

آیت‌الله خامنه‌ای در این مراسم در سخنانی، این جنگ را موجب بروز اراده و قدرت جمهوری اسلامی و به‌رخ‌کشیدن استحکام بی‌نظیر پایه‌های آن خواندند و با تأکید بر اینکه علت اصلی دشمنی‌ها، مخالفت بدخواهان با ایمان، دانش و اتحاد ملت ایران است، گفتند: «این جلسه تشکیل شد برای تکریم خانواده‌های عزیز شه‌یدان و برای عرض تسلیت به همه‌ی داغداران این حوادثی که در جنگ تحمیلی اخیر رخ داد. من لازم دانستم تسلیت عرض بکنم به همه‌ی بازماندگان عزیزان عزیز، سرداران نظامی، دانشمندان عزیز، مردم عزیزمان که در این حادثه به شهادت رسیدند. به همه‌ی بازماندگان تسلیت عرض می‌کنم، به خصوص پدران، مادران، همسران، فرزندان. اجرشان با خدای متعال و افتخارشان جزو برترین افتخارات بشری و الهی و اسلامی.»

ایشان با بیان اینکه ملت ما به توفیق الهی راه تقویت ایمان و گسترش دانش‌های گوناگون را رها نخواهد کرد و به کوری دشمن خواهیم توانست ایران را به اوج ترقی و افتخار برسانیم، خاطرنشان کردند: «ملت ایران علاوه بر افتخارات بزرگی که در این ۱۲ روز کسب کرد و امروز همه دنیا به آن اعتراف می‌کنند، توانست قدرت، استقامت، عزم، و اراده و دست‌پُر خود را به دنیا نشان دهد؛ به طوری که همه قدرت جمهوری اسلامی را از نزدیک احساس کردند.»

ایشان، تبلور استحکام بی‌نظیر پایه‌های جمهوری اسلامی را از دیگر امتیازات جنگ اخیر دانستند و افزودند: «این حوادث برای ما بی‌سابقه نبود و جمهوری اسلامی در طول ۴۶ سال گذشته علاوه بر جنگ تحمیلی هشت‌ساله، بارها در مقابل حوادثی همچون کودتا، فتنه‌های گوناگون نظامی، سیاسی و امنیتی و وادار کردن افراد سست‌عصر به اقدام در مقابل ملت قرار گرفته و همه توطئه‌های دشمن را خنثی کرده بود.»

رهبری، بنای جمهوری اسلامی را بر دو پایه «دین» و «دانش» خواندند و گفتند: «در بنای جمهوری اسلامی دو عنصر دین و دانش عمده‌ترین عناصر تشکیل‌دهنده هستند، به همین دلیل هم، دین مردم و دانش جوانان ما، توانستند در بسیاری از میدان‌های مختلف دشمن را وادار به عقب‌نشینی کنند. بعد از این هم همین جور خواهد بود. آنچه که استکبار جهانی و در رأس آن آمریکای جنایتکار با آن مخالف است همین دین شما و دانش شماست. با دین شما مخالفند، با این ایمان گسترده‌ی مردم مخالفند، با این اتحاد در زیر سایه‌ی اسلام و قرآن مخالفند و با دانش شما مخالفند.»

ایشان علت اصلی مخالفت استکبار جهانی و در رأس آن آمریکای جنایتکار با جمهوری اسلامی را دین و دانش و اتحاد ایرانیان زیر سایه قرآن و اسلام دانستند و گفتند: «اینکه بعد از پیروزی انقلاب تا امروز جمعیت ایران دو برابر بشود، لکن تعداد دانشجو چند ده برابر، شاید حدود ده برابر یا بیشتر بشود، این اینها را می‌رنجانند. این که بتواند جمهوری اسلامی در عرصه‌های گوناگون علم و دانش – چه دانش‌های انسانی، چه دانش‌های فنی، چه دانش‌های دینی – سخن نوبه میان بیاورد، اینها را ناراحت می‌کند، اینها با این مخالفند. آنچه که به‌عنوان هسته‌ای و غنی‌سازی و امثال اینها، حقوق بشر و این چیزها می‌گویند بهانه است، اصل قضیه آن (مخالفت با دین و دانش ایران) است.»

ایشان با تأکید بر اینکه ملت ایران به توفیق الهی دین و دانش خود را رها نخواهد کرد، افزودند: «ملت ایران به توفیق الهی دین خود را و دانش خود را رها نخواهد کرد. ما در راه تقویت ایمان دینی‌مان و در راه گسترش و عمق دانش‌های متنوع و گوناگون خودمان قدم‌های بلندی بر خواهیم داشت. و به کوری دشمن خواهیم توانست ایران را به اوج ترقی و اوج افتخار برسانیم به فضل الهی. ملت ایران این توانایی را دارد و ان‌شاء‌الله به توفیق الهی این توانایی را اِعمال خواهد کرد و به نتیجه خواهد رساند.»

۳مواجهه با جنگ

بررسی بیانیه‌های ۱۸۰ نفره
۷۰۰ نفره و ۱۹۱ نفره در
گفت‌وگو با امضاکنندگان

فرهاد فخرآبادی
خبرنگار گروه سیاست

پس از پایان جنگ ۱۲ روزه ایران و اسرائیل و اعلام آتش‌بس، فضای جامعه به سمت‌وسویی رفته است که اظهارنظر درباره گذشته و آینده بسیار است؛ موضوعی که در سطح سیاسی منجر به نگارش سه بیانیه مختلف در همین مدت شده است که نویسندگان و امضاکنندگان این بیانیه‌ها، در دل متن کوتاهی که نوشته‌اند، با درس‌گیری از تاریخ، به نکته‌هایی درباره آینده اشاره کرده‌اند. بررسی هر کدام از بیانیه‌ها و راهکارهایی که داده شده، هر چند می‌تواند کار جداگانه‌ای باشد اما نگاهی به اختصار،

قضائیه و دولت یاد لایحه بر خورد با فعالان فضای مجازی می‌افتد.
۱. برای رسیدن به چهار مورد اشاره شده، چه باید کرد؟ جامعه و نخبگان باید چه کنند و سیستم سیاسی چه حرکتی را باید انجام دهد تا به اهدافی که اشاره کردید، برسیم؟

لازمه آن چه در بیانیه آمده گام‌های متقابل حکمرانان و نیروهای اجتماعی و سیاسی به سمت کاهش شکاف‌ها و تمهید توافقی‌های جدید افزاینده قدرت و تاب‌آوری ایران است. این گام‌های ممکن و متقابل و برد-برد، اگر بدون فوت وقت برداشته شود، هم همبستگی ملی‌ای که در دفاع میهنی شکل گرفت را تمدید می‌کند و هم امید و افقی می‌سازد که می‌تواند به ایران این امکان را بدهد که صحنه ائتلاف‌های منطقه‌ای را به زیان اسرائیل نسل‌کش تغییر دهد و هم‌بخش بزرگتری از شه‌روندان متکثر ایران وارد رابطه‌ای هم‌افزا با نهادهای عمومی بشوند و روابط هم‌فرسای بین نیروهای اجتماعی و نهادهای عمومی کمتر شود. به زبان ساده حاکمیت درباره اموری که درباره آن اجماع هست سریع عمل کند؛ مثل کارآمدتر کردن مدیریت شورای امنیت ملی، یا تغییر در سیاست‌های صداوسیما، یا تغییر در مدیریت «محدودیت مجور» بر حوزه اینترنت و دیجیتال، یا نیروهای جامعه مدنی هم به جای دمیدن بر شکاف‌ها، حاکمیت را در تغییرات مفید مورد حمایت قرار دهند. مانند اینکه در دستگاه دیپلماسی مذاکره متوقف نشده است، یا اینکه وزیر خارجه رسماً می‌گوید «محو اسرائیل» سیاست جمهوری اسلامی نیست. نکته این است که پس از جنگ باید حاکمیت را کمک کرد که با جامعه جهانی (بفرغم ناعادلانه بودن آن) تعامل فعال داشته باشد و در داخل هم حاکمیت به مردم برگردد، چون در این شرایط بحرانی تهنات‌پرویی کمک‌کننده به حاکمیت در جهان همین مردم ایران هستند.

۲. پس از انتشار این بیانیه، حمله‌های زیادی به آن شد. این واکنش‌ها را چگونه ارزیابی می‌کنید و پاسخ‌تان به آنها چیست.

اولاً، بخشی از این واکنش‌ها ناشی از این است که بیانیه واجد حرف نو و تا حدودی ناآشنا بوده است؛ به‌ویژه مبانی نظری و تجربی غنی‌اش در نظر به استقرار سیاسی (political settlement) و پیشنه‌های متناسب با فهمی واقع‌نگرانه از وضعیت ایران و منطقه امضای طیف وسیعی از نیروهای رقیب سیاسی را جمع

تغییرات توسط دولت‌ها انجام می‌شود. ولی ماجرای تغییرات بنیادین با تغییرات جزئی فرق می‌کند، این نوع تغییرات مربوط به دولت نیست و کل نظام اجتماعی و سیاسی در آن دخیل است. جایی که تغییرات بنیادین مطرح است، اگر به نتیجه برسد، ما ساماندهی و بهبود وضعیت را خواهیم داشت و این تغییرات بنیادین از طریق مشارکت جامعه، افزایش اعتماد اجتماعی و سرمایه اجتماعی به‌دست خواهد آمد و جامعه را بزرگتر از چیزی نشان می‌دهد که تا آن موقع برای سیستم دیده می‌شده است. یعنی همه ایرانیان موضوعیت پیدا می‌کنند و اگر همه ایرانیان باشند، دامنه عمل جامعه وسیع‌تر می‌شود و سرمایه اجتماعی بیشتری به‌دست می‌آید که منجر به مشارکت بیشتر خواهد شد. بعد از این تغییر بنیادین نظام حکمرانی، جامعه هم تغییر خواهد کرد و از مسیر خودزنی به سمت فعال شدن حرکت خواهد کرد.

۳. چه لوازمی برای این تغییر نیاز است؟ تا چه میزان شرایط برای تغییر پارادایم فراهم است؟

الان شرایط آماده شده است، جنگی را انجام می‌دهید، ساختاری شکسته می‌شود، توان‌ها و ناتوانی‌هایی رو می‌شود. در شرایط طبیعی که نمی‌توانید به این مسائل دست بیاورید. اتفاقاً اینجا است که باید تصمیم گرفت، مرحله پیچ تاریخی که از آن حرف زده می‌شود، همین نقطه است که این روزها در آن قرار داریم. پس به نظر می‌آید که شرایط وجود دارد و

حمیدرضا جلائی‌پور از امضاکنندگان بیانیه ۱۹۱ نفره:

حامی راهبرد توافق‌گرایی توسعه‌محور هستیم

حمیدرضا جلائی‌پور، استاد جامعه‌شناسی سیاسی و عضو هیئت علمی دانشگاه تهران که یکی از افراد امضاکننده بیانیه ۱۹۱ چهره دانشگاهی است، در گفت‌وگویی که با هم‌میهن داشت، بیانیه امضا شده را بیانیه‌ای از سوی افرادی دانست که حامی راهبرد توافق‌گرایی توسعه‌محور هستند. او لازمه آن چه در بیانیه آمده را گام‌های متقابل حکمرانان و نیروهای اجتماعی و سیاسی می‌داند و معتقد است که در وضعیتی که ایران در آن قرار گرفته است، تنها نیروی کمک‌کننده به حاکمیت در جهان همین مردم ایران هستند.

۴. دلایلی که منجر به این شد بیانیه ۱۹۱ چهره دانشگاهی را امضا کنید چه بود؟

در فضای پس از آتش‌بس شکننده و در شرایطی که دو سر طیف سیاسی در حال دوقطبی‌سازی هستند (بدین معنا که مقاومت به هر قیمت و هزینه در برابر آمریکا یا انعطاف حداکثری با آمریکا)، نیروهایی که به ضرورت حفظ و فراگیرتر کردن همبستگی ملی و تقویت همه مولفه‌های قدرت ملی باور دارند هم لازم است در فضای عمومی حضور و صدای ایجابی خود را داشته باشند. امضاکنندگان با همه تکرر و تنوع کم‌سابقه‌ای که دارند همچنان حامی راهبرد

تقی آزادارمکی از امضاکنندگان بیانیه ۱۸۰ نفره:

پیچ تاریخی همان چیزی است که امروز در آن قرار داریم

تقی آزادارمکی، استاد جامعه‌شناسی دانشگاه تهران در گفت‌وگویی که با هم‌میهن داشت، می‌گوید که جنگ‌ها فرصتی است برای اینکه به فهم واقعیت رسید و بر همین اساس، پایان جنگ ایران و اسرائیل فرصت خوبی برای برنامه‌ریزی بهبود وضعیت است. او که بیانیه ۱۸۰ اقتصاددان درباره تغییر پارادایم را امضا کرده است، معتقد است که کشور در مرحله پیچی تاریخی قرار گرفته و باید از وضعیت ایجاد شده، برای عبور از این پیچ استفاده کرد.

۴. اولین بیانیه جامعی که پس از جنگ به امضای چهره‌های سرشناس علمی رسید، بیانیه ۱۸۰ اقتصاددان درباره تغییر پارادایم بود که شما هم به‌عنوان یکی از اساتید رشته‌های غیراقتصادی، زیر این بیانیه را امضا کردید. دلایل حمایت‌تان از راهکارهای ارائه‌شده توسط این چهره‌ها چه بود؟ شرایط بعد از جنگ اسرائیل علیه ایران، به ما مجموعه‌ای از آگاهی‌ها داد. این آگاهی‌هاست که می‌تواند جامعه را از احتمال سقوط نجات دهد. در همین راستا،

ضعف‌هایی که وجود دارد، باید مرتفع شود. نکته دیگر این است که همیشه بعد از جنگ‌ها، فرصت اصلاح داریم. جنگ‌ها بیشتر از انقلاب‌ها فرصت فهم واقعیت را منعکس می‌کند. انقلاب‌ها، ایده‌آل‌گرایی را ترویج می‌کند ولی جنگ‌ها چون با ویرانی و کشته شدن آدم‌ها همراه است، واقعیت‌ها را بیشتر به نمایش می‌گذارد. پس از جنگ‌هاست که ساختن، ساماندهی و رفع مشکلات بیرون می‌آید. با توجه به این اتفاق است که جامعه، میل به برون‌رفت از شرایط پیش‌جنگ خودش را پیدا می‌کند، اینجا است که ضرورت بازگشت به شرایط طبیعی، ممکن و موثر به میان می‌آید.

۴. در بیانیه از «تغییر بنیادی رویکرد نظام حکمرانی در جهت افزایش ملموس مشارکت جامعه و احیای سرمایه اجتماعی» حرف زده شده است. این تغییر چگونه است؟ ما اگر بخواهیم تغییرات جزئی انجام دهیم، این